

Klederdracht

In de tweede helft van de achttiende eeuw nam de belangstelling voor het dagelijks leven in stad en dorp toe. Men ging in die tijd o.a. de kleding bestuderen. Onder klederdracht werd toen kleding verstaan waaraan je het beroep of de positie van de drager kon herkennen, zoals ambachtslieden of weeskinderen. In de 19e eeuw veranderde de betekenis van de term klederdracht. Klederdracht betekende vanaf toen kleding die in een bepaalde plaats of streek gedragen wordt door een grote groep van de bevolking of soms door de gehele gemeenschap en die duidelijk afwijkt van de algemeen heersende mode. In het Zuiderzeegebied had bijna elk vissersdorp zijn eigen klederdracht. Een

aantal bekende klederdrachten uit dit gebied zijn die uit Marken en Spakenburg, maar de allerbekendste is natuurlijk de klederdracht uit Volendam. Aan de klederdracht kon je niet alleen zien waar iemand vandaan kwam, maar ook wat voor beroep iemand had, of iemand in de rouw was, getrouwd of ongetrouwd, hoe oud iemand ongeveer was en nog veel meer. Het bijzondere was dat kledingstukken uit vroeger eeuwen (kraplappen, oorijzers, het jak) bewaard waren gebleven in de klederdrachten. Kennis maken met klederdrachten rond de vroegere Zuiderzee betekent dus ook een kijkje nemen in de geschiedenis van onze kleding in het algemeen.

Woordenlijst

De klederdracht van de Zuiderzee wordt tegenwoordig niet of nauwelijks meer gedragen. Dat betekent dat ook de woorden waarmee verschillende kledingstukken werden aangeduid zo goed als verdwenen zijn. Hieronder staat een verklarende woordenlijst. Deze lijst kun je eventueel al op school met je leerlingen doornemen. Tijdens het museumbezoek worden deze begrippen ook toegelicht.

Kleding vertelt iets

Kleding vertelt iets over de mens die ze draagt. Dat gold heel sterk voor de klederdrachten, maar dat geldt nog steeds voor onze huidige kleding. Het is aardig om in de klas eens te inventariseren welke kleding de leerlingen aanhebben. Waarom dragen ze bepaalde kleding? Willen ze daarmee iets over zichzelf vertellen? En wat dan? Kan je aan kleding nog steeds zien waar je vandaan komt of wat voor geloof je hebt? Welke kleding draag je als je naar een feestje gaat of bij droevige gebeurtenissen? Is de kleding die de leerlingen dragen anders dan de kleding die volwassenen dragen? Kun je aan iemands kleding nog zien wat voor werk hij of zij doet? Klederdrachten zijn dan wel nagenoeg verdwenen, maar kleding laat nog steeds heel veel zien over onszelf, wat wij belangrijk vinden en in welke fase van ons leven wij ons bevinden.

Woordenlijst klederdrachten

Meisje Volendam:

Ondermuts	daagse muts van zwart katoen
Hul	gesteven muts van witte kant met vleugels, wordt meestal alleen gedragen op zondag, wordt dan over de zwarte ondermuts gedragen
Kletje	zwarte katoenen blouse/jasje, sluiting aan de voorkant met haken + ogen
Kraplap	wordt gedragen onder het kletje, bestaat uit twee rechthoekige lappen die aan elkaar zijn bevestigd met een uitsparing in het midden voor de hals. Aan één zijde zitten deze lappen aan elkaar genaaid en aan de andere zijde kan het kledingstuk worden vastgemaakt met haken en ogen.
Bontje	schort, iets korter dan de rok

Jongen Volendam:

Karpoets	ruige bontmuts met 3 groene strikjes
Baadje	jasje/blouse van gestreept katoen sluitend met een dubbele overslag
Bef	witte katoenen lap met zwart geborduurd boordje, wordt gedragen onder baadje
Paling	sjaaltje van zwarte zijde

Meisje Marken:

Baaf	borstlap, losse gebloemde lap van sits of katoen die op borst wordt vastgespeld
De mouwen	jasje van witte katoen of flanel met rood of zwart gestreepte mouwen
Voorpanden	soort bolero, aan de voorkant rood en met ruggetje van glanzende stof
Het schort	zwarte rok tot boven de kuit, afgezet met gekleurde rand (het koor)
Kerreblauwtje	schortje van blauwe katoen met bovenstuk van dunne geruite katoen (het stikkie)

Jongen Marken:

Boezeroen	soort overhemd van blauw katoen met slechts enige knopen aan de halssplit zodat het altijd over het hoofd heen aangetrokken moet worden
Gezondheid rij vocht	middel van rode baai met banden over de schouders, sluit voor met dubbele knopen, werd gedragen onder boezeroen als bescherming tegen kou en vocht